

ДОКЛАД

ОТ ПРОВЕДЕНО ПРОУЧВАНЕ НА РЕАЛИЗИРАНИ ДОБРИ ПРАКТИКИ,
НАСОЧЕНИ КЪМ ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ НА УЧАСТИЕ НА
ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО ПРИ ФОРМУЛИРАНЕ, ИЗПЪЛНЕНИЕ И
МОНИТОРИНГ НА ПОЛИТИКИ И ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Проект „Открито и отговорно управление на общинска
администрация Севлиево, в партньорство с гражданите и бизнеса“

АНАЛИЗЪТ Е ИЗГОТВЕН В РАМКИТЕ НА ПРОЕКТ № BG05SFOP001-2.009-0071-C01 „ОТКРИТО И ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ СЕВЛИЕВО, В ПАРТНЬОРСТВО С ГРАЖДАНИТЕ И БИЗНЕСА“, КОЙТО СЕ ОСЪЩЕСТВЯВА С ФИНАНСОВАТА ПОДКРЕПА НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ“ 2014-2020 Г., СЪФИНАНСИРАНА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЧРЕЗ ЕВРОПЕЙСКИЯ СОЦИАЛЕН ФОНД.

МАЙ 2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	3
II. УЧАСТИЕ НА ГРАЖДАНИТЕ, НПО И БИЗНЕСА В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЕСТНО НИВО	4
1. Параметри на гражданското общество.....	4
2. Принципи за гражданско участие	4
Принцип на участието	4
Доверие	4
Отчетност и прозрачност	5
Независимост.....	5
3. Условия за участие.....	5
III. КОНТЕКСТ НА ПРОЕКТА	6
1. Цели и очаквани резултати.....	6
2. Основни дейности по проекта.....	6
3. Цел на анализа.....	7
IV. Изследване на европейския опит и практика, свързан с участието на гражданите, НПО и представителите на бизнеса при вземането на важни местни решения - сравнителен анализ на модели и практики в страни членки на ЕС	7
1. Правна рамка за гражданско участие в процеса на вземане на решения на местно ниво.....	8
Европейска харта за местното самоуправление.	8
Кодекс на добрите практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения.....	8
2. Различните нива на участие в местното управление.....	11
Информация.....	11
Консултация	11
Диалог.....	11
Партньорство	12

Стъпки в процеса на вземане на политически решения на местно ниво.	12
3. Модели и практики на гражданско участие в процеса на вземане на решения на местно ниво в страни - членки на ЕС.	20
Междусекторни инструменти и механизми за гражданско участие.....	20
Матрица на гражданското участие	21
Добри практики от Европейския съюз за открито и отговорно управление на местно ниво.....	0

I. ВЪВЕДЕНИЕ

В условията на конституционната демокрация, участието на гражданите при определяне на обществените нужди и начините на тяхното задоволяване по принцип се осъществява чрез свободно и демократично избрани политически представители. В същото време обаче като проявление на един от основополагащите принципи на правовата държава (прогласен и в чл. 1, ал. 2 от Конституцията на Република България) хората (народът) в качеството си на първоизточник на държавната власт следва да имат гарантирани възможности за пряко участие в държавното управление, т. е. да определят пряко политическите решения от съществено значение за развитие на държавата и обществото. Наред с това този принцип изисква гражданите да имат възможността и да участват в работата на държавните органи и институции и да влияят при вземането на решения, изработването и изпълнението на политики, стратегически документи, закони и други нормативни актове, за да се постигне максимална съгласуваност и консенсус между тях и държавата по различни теми от обществения дневен ред – гражданско участие в процесите на вземане на решения. Чрез гражданското участие в процесите на вземане на решения се дава възможност за периодичен граждански мониторинг върху действията, решенията и политиките, провеждани от държавата. Създава се и възможност идеите на гражданите да могат пряко да се реализират, за разлика от тези на избраните политически представители, които в крайна сметка често пречупват даденият им от избирателите мандат през вижданията или партийните си платформи. Така мнението на обществото може да бъде своеобразен коректив на политическите приоритети и цели и по този начин да бъде инструмент за обществен контрол върху държавната политика. Ползите от гражданското участие, които според нас следва да се възприемат и като основополагащи за управлението в държава като България, претендираща да е демократична и с добро управление, са:

- легитимност на мотивите за вземане на дадено властническо решение;
- достоверност на нуждите и потребностите, които се отчитат и приоритизират от политическите избраници;
- устойчивост на решенията и политиките в дългосрочен план с оглед задоволяване на така идентифицираните потребности и постигане на трайни резултати.

II. УЧАСТИЕ НА ГРАЖДАНИТЕ, НПО И БИЗНЕСА В УПРАВЛЕНИЕТО НА МЕСТНО НИВО.

1. Параметри на гражданското общество.

НПО и организираното гражданско общество са от съществено значение за развитието и демокрацията и човешки права. Определението за НПО от Съвета на Европа в Препоръката на Комитета на министрите (2007) 14, в която се посочва, че „НПО са доброволни органи за самоуправление или организации, създадени да преследват по същество цели на техните учредители или членове с нестопанска цел“. Във връзка с този Кодекс на добрите практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения, терминът се отнася до организираното гражданско общество, включително доброволни групи, организации с нестопанска цел, асоциации, фондации, благотворителни организации, както и географски групи или групи, основани на интереси, и групи за застъпничество. Основните дейности на НПО са фокусирани върху ценностите на социалната справедливост, правата на човека, демокрацията и правовата държава. В тези области имат за цел да насърчават каузите и да подобряват живота на хората.

НПО формират ключов компонент на участието в отворено, демократично общество, ангажиране на голям брой хора. Фактът, че много от тези хора също са избиратели, подчертават допълващите се отношения с представителната демокрация.

НПО могат да донесат ползи от знанието и независима експертиза в процеса на вземане на решения. Това доведе правителствата на всички нива - от местно и регионално до национално, както и от други международни институции, да се възползват от съответния опит и компетентност на НПО, подпомагане при разработването и прилагането на политиката.

2. Принципи за гражданско участие

За насърчаване на конструктивни взаимоотношения между, гражданите, НПО и бизнеса, от една страна и публичните органи от друга, на различни равнища следва да бъдат съблюдавани следните общи принципи:

Принцип на участието

Гражданите, НПО и представителите на бизнеса събират и канализират мненията на своите членове, потребителски групи и заинтересовани граждани. Този принос е от решаващо значение за процеса на вземане на политически решения, като подобрява качеството, разбирането и дългосрочната приложимост на политическата инициатива. Предварително условие за спазването на този принцип е, че процесите за участие са отворени и достъпни, въз основа на съгласувани параметри за участие.

Доверие

Отвореното и демократично общество се основава на честно взаимодействие между участници и сектори. Въпреки че гражданите, НПО, бизнес операторите и държавните органи имат различни роли, общата цел за подобряване на живота на хората може да

бъде постигната задоволително, само ако се основава на доверие, което означава прозрачност, уважение и взаимна надеждност.

Отчетност и прозрачност

Действието в обществен интерес изисква откритост, отговорност, яснота и отчетност, както от страна на гражданите и НПО, така и от страна на публичните органи, с осигуряване на прозрачност на всички етапи.

Независимост

НПО трябва да бъдат признати за свободни и независими органи по отношение на техните цели, решения и дейности. Те имат право да действат независимо и да застъпват позиции, различни от органите, с които те могат да си сътрудничат по друг начин.

3. Условия за участие.

Условията за осигуряване на асоциативен живот са добре документирани. В съответствие с Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ) те изискват свобода на изразяване (член 10 от ЕКПЧ) и свобода на събранията и сдруженията (член 11 от ЕКПЧ) и съответната съдебна практика на Европейския съд за правата на човека.

За да се гарантира, че същественият принос на гражданите и НПО е залегнал в процеса на вземане на политически решения без дискриминация, е необходима благоприятна среда. Условията за благоприятна среда включват върховенството на закона, спазването на основните демократични принципи, политическата воля, благоприятното законодателство, ясните процедури, дългосрочната подкрепа и ресурсите за устойчиво гражданско общество и общите пространства за диалог и сътрудничество. Тези условия дават възможност за конструктивна връзка между гражданите и НПО и публичните власти, изградена върху взаимно доверие и взаимно разбирателство за демокрацията на участието.

III. КОНТЕКСТ НА ПРОЕКТА

1. Цели и очаквани резултати

Провеждането на анализа е основополагаща дейност при реализацията на проект „Открито и отговорно управление на общинска администрация Севлиево, в партньорство с гражданите и бизнеса“, финансиран по процедура BG05SFOP001-2.009 „Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство общата цел е насочена към подкрепа за открито и отговорно управление на общинска администрация Севлиево в партньорство с гражданите и бизнеса“ по Оперативна програма „Добро управление“.

Специфичните цели на проекта:

- Постигане на ефективно партньорско управление с гражданите;
- Открито и отговорно управление на община Севлиево;
- Формулиране и отправяне на препоръки за подобряване процесите по предоставяне на услуги, по-добра регулаторна среда, борба с корупцията, предотвратяване конфликта на интереси и злоупотреба със служебно положение, спазване на етичните норми от държавните служители.

Очакваните резултати от изпълнението на проекта са:

- Повишаване активността на гражданите и бизнеса за участие във взимането на решения и осигуряване на подкрепа за открито и отговорно управление;
- Подобряване на процесите на участие на гражданите и бизнеса при формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство чрез анализ и проучване, препоръки и механизми и инструментариум;
- Повишаване капацитета на Сдружение "Социални иновации" за застъпник на гражданското общество при взаимодействие с държавата;
- Насърчено партньорство за активен диалог и генериране на идеи с участието на гражданите и бизнеса.

2. Основни дейности по проекта

Основните дейности за изпълнение включват:

- 1) Разработване на анализ на процесите и проучване на добри практики за повишаване на гражданското участие при формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство.
- 2) Разработване на механизми и инструментариум за граждански мониторинг и осъществяване на граждански мониторинг върху действията, решенията, политиките и законодателството.
- 3) Провеждане на обучения на служителите на НПО за подобряване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство.

- 4) Съвместни дейности между НПО, като посредници на гражданите и бизнеса, и администрацията за реализация на публични политики, законодателство и управление.
- 5) Повишаване на обществената осведоменост и насърчаване на заинтересовани страни.

3. Цел на анализа.

Основната цел на доклада е да представи проучените добри практики на европейско и национално ниво. Анализът цели да подпомогне общинската администрация на Севлиево при включването на гражданите, НПО и представителите на бизнес сектора във формулирането на политики, изпълнението и мониторинга. Ръководството на общината ще може да направи сравнение на своите действия с добри практики и примери от страните-членки на ЕС.

IV. Изследване на европейския опит и практика, свързан с участието на гражданите, НПО и представителите на бизнеса при вземането на важни местни решения - сравнителен анализ на модели и практики в страни членки на ЕС.

Участието на гражданите и организациите на гражданското общество в процесите на вземане на решения на местно ниво е от решаващо значение за едно прозрачно и отговорно местно самоуправление, работещо в интерес на общността. Гражданското участие може да има различни форми – обществено обсъждане на политически и нормативни документи, приемани от местните власти, онлайн консултиране, участие в обсъждането на общинския бюджет, създаване на обществени консултативни съвети, организиране на местна гражданска инициатива и местни референдуми по инициатива на гражданите. Тези различни форми на участие имат и различен интензитет на въздействие върху местните публични политики и управлението на местната общност. Едно от основните разграничения е между формите на демокрацията на участието и на пряката демокрация. При демокрацията на участието гражданите инициират или се включват в един процес на обсъждане и формулиране на политически и нормативни решения, но „последната дума“ е на изрично овластените институции – общинския съвет и кмета. При пряката демокрация – местен референдум по инициатива на гражданите и общо събрание на населението, гражданите инициират, участват и решават пряко и окончателно въпроси на местното управление. В настоящия сравнителен анализ акцентът ще бъде поставен върху формите на демокрацията на участието и на добрите практики в избрани страни членки на ЕС. За пълнота на анализа, в сравнителен контекст ще бъдат разгледани и формите на пряката демокрация, без обаче да се навлиза в комплексните процедури и законови изисквания за инициране и валидно провеждане на местен референдум. Специално внимание ще бъде обърнато на международноправните документи, приети в рамките на Съвета на Европа, които са обвързващи за България.

1. Правна рамка за гражданско участие в процеса на вземане на решения на местно ниво.

Европейска харта за местното самоуправление¹.

В този основополагащ документ на Съвета на Европа са гарантирани принципите на гражданско участие в управлението на местно ниво. В чл. 3 изрично е регламентирано, че наред с участието в избори за органи на местната власт, следва да се гарантира възможността за пряко участие на гражданите в събрания на местната общност, референдуми и други, позволени от закона форми.

Така Европейската харта задава основните принципи и насоки, върху които други международни и вътрешни правни актове се основават, за да развият многообразието от форми и процедури за гражданско участие на местно ниво. Предвиденото в Хартата неизчерпателно изброяване на тези форми и процедури по никакъв начин не влияе на задължителността на този текст по отношение на държавите членки на Съвета на Европа – във вътрешното законодателство те трябва да уредят тези форми на пряко гражданско участие, които съответстват на националните конституционни модели и политически традиции.

Кодекс на добрите практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения².

Това е един от най-новите документи на Съвета на Европа, посветени на гражданското участие на национално и местно ниво. Основната цел на Кодекса е да допринесе за създаването на благоприятна среда за неправителствените организации в държавите-членки на Съвета на Европа. Също така, Кодексът трябва да бъде ефективен инструмент за НПО на местно, национално и международно ниво в техния диалог с публичните органи, както и да насърчи взаимодействието между тях.

В Кодекса са формулирани няколко основни принципа на гражданското участие:

- **Участие:** НПО изразяват възгледите на своите членове и защитават интересите на гражданите. Участието на НПО във вземането на решения повишава качеството и приложимостта на приеманите документи и политическите инициативи.
- **Доверие:** Коректно взаимодействие и взаимно зачитане между участниците и отделните сектори в обществото.

¹ Приета в Страсбург, 15.X.1985 г.; ратифицирана със закон, приет от 37-о Народно събрание на 17.03.1995г. - ДВ, бр. 28 от 28.03.1995 г.

² Одобрен от Конференцията на МНПО към Съвета на Европа на 1октомври 2009 г.

- Отчетност и прозрачност: Работата за обществените интереси изисква откритост, отговорност, яснота и отчетност от страна на неправителствените организации и на публичните органи.
- Независимост: НПО трябва да бъдат признати като свободни и независими организации по отношение на техните цели, решения и дейности.

В зависимост от интензитета на въздействие и насочеността са формулирани различни форми на участие:

- Информация: Достъпът до информация е основополагащ за активното участие на НПО в процеса на вземане на политически решения. Институциите трябва да предоставят обществена информация на НПО в достъпен формат.
- Консултация: Форма на инициатива, при която институциите се допитват до НПО за тяхната позиция върху определен проблем, политически или нормативен документ. НПО могат да отправят становища и препоръки, а институциите дават обратна връзка по тях.
- Диалог: Инициативата за диалога може да бъде двупосочна. Диалогът предполага отвореност от двете страни и активна обмяна на позиции. Диалогът предполага изработването на общи позиции, документи, предложения за промени в законодателството.
- Партньорство: Предполага споделени отговорности на всеки етап от процеса на вземане на политически решения, от определянето на дневния ред и изработването до решението и изпълнението на инициативите за политики. Партньорството включва съвместно участие на НПО и институции в различни органи за вземане на решения.

Кодексът определя и етапите в процеса на вземане на политически решения, както и различните възможности за включване на гражданските организации в тях:

- Определяне на дневен ред: Участие на НПО при определяне на политическия дневен ред. НПО могат да участват чрез застъпнически кампании, лобиране, предоставяне на информация на институциите, както и чрез осигуряване на експертно мнение и консултации. Институциите осигуряват прозрачен процес на вземане на решения, ясни, открити и достъпни процедури за участие, подкрепят гражданското участие чрез предоставяне на ресурси (финансов принос, административни услуги).
- Изработване: Публичните органи включват НПО в процеса за изработване на политики. НПО се включват в области като откриване на проблемите, предлагане на решения и предоставяне на данни като интервюта или проучвания за ефективността на предпочитаните от тях решения. Институциите разработват и спазват минимални стандарти за обществена консултация като ясни цели, правила за участие, срокове, обратна връзка и др., организират консултативни срещи със свободен достъп, включително като се канят всички потенциални заинтересовани страни.

- Решение: Изработването на политически и нормативни актове трябва да бъде отворено за приноса и участието на НПО. На този етап активната консултация с НПО играе основна роля за вземането на информирано решение. Институциите предлагат и следват процедури за съвместно вземане на решения, както и подкрепят ресурсно активното участие на гражданското общество.
- Изпълнение: НПО участват в процеса на изпълнение като предлагат услуги и работят по проекти. Достъпът до ясна и прозрачна информация за очакванията и възможностите, както и активното партньорство, са много съществени на този етап. НПО оценяват изпълнението на политиката и следят то да протича, както е предвидено, и да няма вредни странични ефекти. На този етап стратегическото партньорство между НПО и публичните органи може да варира от малък пилотен проект до поемане на пълна отговорност за изпълнението.
- Проследяване: На този етап ролята на НПО е да контролират и оценяват резултатите от изпълнените политики. Важно е да има ефективна и прозрачна система за проследяване, чрез която да се постигат предвидените резултати от съответната политика/ програмата. НПО поемат отговорност да проследяват резултатите от прилагането на програмата с оглед на качество, устойчивост, ефективност и примери от реалния живот. Институциите се вслушват в гражданското мнение, реагират по определени въпроси, повдигнати от НПО и от гражданското общество
- Преформулиране: Преформулирането на политиката трябва да е основано на достъпа до информация и възможностите за диалог за определяне на нужди и инициативи. Подходящи форми за участие на НПО в този процес са семинари и форуми за включване на заинтересованите страни, например World café, open space и др. Партньорството може да намери израз в създаването на работна група или комитет, в който НПО и представители на институциите обсъждат следващите политически стъпки.

В Кодекса са изброени примерно хоризонтални инструменти и механизми за гражданско участие:

- Електронно участие: Електронните инструменти предлагат големи възможности за подобряване на демократичната практика и участие на организираното гражданско общество. Те биха могли да допринесат значително за прозрачност, отговорност и отзивчивост на институциите, както и да насърчат по-голямо участие от страна на гражданите, увеличени правомощия, достъп до и всеобхватност на демократичния процес.
- Изграждане на капацитет за участие: НПО трябва да развият капацитет и умения, за да могат активно да участват във формулирането на политиката, осъществяването на проектите и предоставянето на услуги. Това се постига чрез обучения за подобряване на капацитета, участие в програми за обмен.

- Структури за сътрудничество между НПО и публичните органи: Създаване на съвместни консултативни органи с НПО, на правителствен координиращ орган, назначаване на служители за връзка с гражданското общество.
- Рамкови документи за сътрудничество между НПО и публичните органи: Разработване на рамкови споразумения, в които се очертават начинанията, ролите, отговорностите и процедурите за сътрудничество между институциите и НПО.

2. Различните нива на участие в местното управление.

Участието на гражданите, НПО и бизнеса в различните етапи на процеса на вземане на политически решения варира в зависимост от интензивността на участието. Има четири постепенни нива на участие, в зависимост от интензитета на въвличане.

Това са: информация, консултация, диалог и партньорство. Те могат да се прилагат на всяка стъпка в процеса на вземане на решения, но те често са особено важни в определени точки от процеса.

Информация

Достъпът до информация е в основата на всички последващи стъпки в участието на гражданите, НПО и бизнеса в процеса на вземане на политически решения. Това е относително ниско ниво на участие, което обикновено се състои от едностранно предоставяне на информация от публичните органи и не се изисква или се очаква взаимодействие или участие с гражданите/НПО и други. Информацията е от значение за всички стъпки в процеса на вземане на решения.

Консултация

Това е форма на инициатива, при която публичните органи искат от гражданите, НПО и бизнеса да изразят мнението си за конкретна тема или развитие на политиката. Консултациите обикновено включват органите, информиращи за развитието на текущата политика, и искат коментари, мнения и обратна връзка. Инициативата и темите произхождат от публичните власти, а не от гражданските организации.

Консултациите са от значение за всички етапи на процеса на вземане на решения, особено за изготвянето, мониторинга и преформулирането.

Диалог

Инициативата за диалог може да бъде предприета от всяка от страните и може да бъде или широка, или съвместна.

Широкият диалог е двупосочна комуникация, изградена въз основа на взаимни интереси и потенциално общи цели за осигуряване на редовен обмен на мнения. Тя варира от открити публични изслушвания до специализирани срещи между гражданите, НПО и представителите на бизнеса и публични органи. Дискусията остава широкообхватна и не е изрично свързана с текущия процес на разработване на политики.

Диалогът на сътрудничество се основава на взаимните интереси за разработването на конкретна политика. Диалогът за сътрудничество обикновено води до съвместна препоръка, стратегия или законодателство.

Диалогът на сътрудничество е по-оправомощен от широкия диалог, тъй като се състои от съвместни, често чести и редовни срещи за разработване на основни стратегически стратегии и често води до договорени резултати.

Диалогът е високо ценен на всички стъпки в цикъла на вземане на политически решения, но е от решаващо значение за определянето на дневния ред, изготвянето и преформулирането.

Партньорство

Партньорството предполага споделена отговорност във всяка стъпка от процеса на вземане на политически решения от определянето на дневния ред, изготвянето, вземането на решения и прилагането на политическите инициативи. Това е най-висшата форма на участие.

На това ниво гражданските организации и бизнеса и публичните власти се събират за тясно сътрудничество, като същевременно гарантират, че гражданските организации продължават да бъдат независими и имат право да провеждат кампании и да действат независимо от ситуацията на партньорство. Партньорството може да включва дейности като делегиране на конкретна задача на НПО, например предоставяне на услуги, както и форуми за участие и създаване на органи за съвместно вземане на решения, включително за разпределяне на ресурсите.

Партньорството може да се осъществи на всички етапи от процеса на вземане на политически решения и е от особено значение за определянето на дневния ред или стъпките за изпълнение.

Стъпки в процеса на вземане на политически решения на местно ниво.

Цикълът по-долу дефинира шестте различни етапа от процеса на определяне на политическия процес на вземане на решения, изготвянето на политика, вземането на решения, прилагането на политиката, мониторинга и преформулирането на политиката. Всяка стъпка предлага възможности за взаимодействие между НПО и публичните власти.

Определяне на дневния ред

Политическият дневен ред се одобрява от общинския съвет или общинската администрация, но може да бъде оформен от неправителствени организации или групи от НПО чрез кампании и лобиране за въпроси, нужди и опасения. Новите политически инициативи често са резултат от влиянието на кампаниите на НПО.

По време на тази стъпка НПО имат за цел да повлияят на вземащите решения от името на колективен интерес и да действат по начин, който допълва политическия дебат.

<p>Принос на НПО:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Застъпничество: повдигане на въпроси, опасения и потребности за конкретна група потребители, гледна точка или общ обществен интерес, които все още не са обхванати от законодателство или други политически документи, инструменти или мерки; - Изграждане на информация и информираност: споделяне на констатациите на гражданите, НПО и представителите на бизнеса с публичните органи, включване на членове, потребители и ключови граждански групи и използване като канали за достигане до гражданите; - Експертиза и съвети: експерти с познания по определена тема играят ключова роля в определянето на политическия дневен ред. Техният анализ и изследване идентифицират настоящите и бъдещите нужди в обществото и осигуряват ключови перспективи; - Иновации: разработване на нови решения и подходи; - Предоставяне на услуги: ключов фактор при формиране на политика и създаване на алтернативни или несъществуващи услуги за конкретна група потребители;
<p>Отговорности на публичните органи:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Обмен на информация: Предоставяне на актуална и навременна информация в достъпен формат за всички заинтересовани страни; - Процедури: Разработване и придържане към прозрачен процес на вземане на решения. Осигуряване на ясни, открити и достъпни процедури за участие; - Осигуряване на ресурси: Да се даде възможност за активно участие на гражданското общество чрез, например, бюджетно обезпечаване, подкрепа в натура или административни услуги; - Отзивчивост: Осигуряване на активно участие на съответните представители на публичната власт.
<p>Полезни инструменти и механизми:</p>	
<p>Информация:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Лесен и открит достъп до подходяща, точна и навременна информация за политическия процес, документите и лицата, вземащи политически решения, например онлайн бази данни; - Изследвания за разбиране на проблем и разработване на предложени решения; - Кампании и лобиране от НПО на базата на повишаване на осведомеността като политически документи, плакати и брошури, уебсайтове, медийни съобщения и публични демонстрации; - Уебсайт с пълен достъп до ключови документи и обявяване на публични събития.
<p>Консултации и диалог:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Петиция, може да бъде чрез онлайн инструменти, като електронна петиция или уеб-форум; - Консултации, онлайн или други техники за събиране на интереси и предложения от заинтересованите страни; - Изслушвания и обществени форуми със заинтересовани страни за идентифициране и интерпретиране на чувствителността и интересите на

	<p>различните групи;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Граждански форуми и бъдещи съвети за обсъждане с гражданите, НПО и бизнеса; - Ключови контакти на правителството, позволяващи на гражданското общество достъп до информация за текущите политически инициативи.
Партньорство:	<ul style="list-style-type: none"> - Работна група или комитет, създаден като постоянна или ad hoc експертна група, която да съветва относно предпочитанията на политиката.

Формулиране на политики на местно ниво

Публичните органи обикновено имат добре установени процеси за изготвяне на политики. Тук неправителствените организации често участват в области като идентифициране на проблеми, предлагане на решения и предоставяне на доказателства за предпочитаното от тях предложение, например чрез интервюта или проучване. Улесняването на възможностите за консултации следва да бъде ключов елемент в тази стъпка, както и различни форми на диалог за събиране на информация от ключови заинтересовани страни.

Принос на НПО:	<ul style="list-style-type: none"> - Застъпничество: гарантиране, че се обръща внимание на нуждите и интересите на заинтересованите страни, засегнати от проектополитиката; - Изграждане на информация и информираност: тук е ролята на НПО, които информират членовете, потребителите и основните групи граждани за процеса на изготвяне; - Експертиза и съвети: предоставяне на анализи и изследвания по разглежданите въпроси или поставяне на допълнителни приоритети, които да бъдат включени в проекта на политиката; - Иновации: предоставяне на решения чрез въвеждането на нови подходи, практически решения и конкретни модели, които носят ползи за конкретни групи потребители; - Предоставяне на услуги: принос към изготвянето на политиката, за да се гарантира, че се обръща внимание на техните специфични нужди и че са изпълнени необходимите условия; - Функция „Пазител“: Следвайте процеса на изготвяне, за да се уверите, че интересите на заинтересованите страни са разгледани и че процесът е приобщаващ и прозрачен.
Отговорности на публичните органи:	<ul style="list-style-type: none"> - Обмен на информация: Предоставяне на навременна и изчерпателна информация за текущите процеси на консултации; - Процедури: Разработване и спазване на минимални стандарти за консултации, като ясни цели, правила за участие, срокове, контакти и др. Организиране на открити консултативни срещи, включително покана до всички потенциални заинтересовани страни;

	<ul style="list-style-type: none"> - Осигуряване на ресурси: Осигуряване на адекватни срокове и средства за консултации, за да се гарантира участието на различни нива на гражданското общество; - Отзивчивост: Осигуряване на активно участие на съответните представители на публичната власт; слушане, реагиране и даване на обратна връзка на отговорите на консултациите.
Полезни инструменти и механизми:	
Информация:	<ul style="list-style-type: none"> - Открит и свободен достъп до политически документи, включително единна информационна точка за изготвяне на политики, с налична информация в различни формати, за да се достигне до обществеността; - Уебсайт с пълен достъп до ключови документи и обявяване на публични събития; - Кампании и лобиране за оформяне на проектополитиката чрез документи за позиция, писма, манифести; - Уеб предавания от изслушвания, срещи и дебати, позволяващи на хората да гледат и слушат в реално време; - Изследвания за осигуряване на принос към процеса на изготвяне на политиката.
Консултации и диалог:	<ul style="list-style-type: none"> - Изслушвания и въпроси и отговори на панели със заинтересованите страни за идентифициране и интерпретиране на чувствителността и опасенията и събиране на предложения, директно или онлайн; - Експертни семинари и срещи с участието на експерти в разработването на специализирани изследвания или проучвания, които могат да бъдат използвани при изготвянето на проекта; - Комитети и консултативни органи с множество заинтересовани страни, състоящи се от или включващи представители на неправителствения сектор; могат да бъдат постоянни или ad-hoc.
Партньорство:	<ul style="list-style-type: none"> - Съвместно разработване: активно участие в изготвянето на части от законодателния процес.

Взимане на решения

Формите на вземане на политически решения варират според националния контекст и законодателството. Общите характеристики са създаването на директива на правителствената политика от министерство; законодателство, като например приемането на закон чрез парламентарни избори; или публичен референдум, който след това изисква подготвително законодателство. Проектозаконите и предложенията следва да бъдат отворени за участие и участие на гражданите, НПО и представителите на бизнеса. Публичните органи следва да оценяват различни мнения и мнения преди вземането на решението. На тази стъпка консултациите са от основно значение за информираното решение. Окончателното право на избор обаче е на държавните органи,

освен ако решението не е взето чрез публично гласуване, референдум или механизъм за съвместно вземане на решение.

Принос на НПО:	<ul style="list-style-type: none"> - Застъпничество: влияе върху вземащите решения преди гласуването; - Изграждане на информация и информираност: информиране на членовете, потребителите и основните групи граждани за политическите решения и техния потенциален ефект; - Експертиза и съвети: предоставяне на подробен анализ за информиране и влияние на вземащите решения; - Функция на наблюдателя: следвайки процеса на вземане на решения, като се уверим, че е демократична, прозрачна и оптимално ефективна.
Отговорности на публичните органи:	<ul style="list-style-type: none"> - Обмен на информация: Предоставяне на информация за политиките, които понастоящем са в процес на вземане на решения; - Процедури: Предложете и следвайте процедурите за механизми за съвместно вземане на решения, където е приложимо; - Осигуряване на ресурси: да се даде възможност и да се подкрепи активното участие на гражданското общество чрез асоцииране на НПО в стъпката на решение; - Отзивчивост: Слушайте, вземете под внимание и отговорете на приноса на гражданското общество.
Полезни инструменти и механизми:	
Информация:	<ul style="list-style-type: none"> - Кампании и лобиране, за да се повлияе на вземащите решения, например чрез използване на брошури, уебсайтове, медийни съобщения и публични демонстрации.
Консултации и диалог:	<ul style="list-style-type: none"> - Открити пленарни заседания или заседания на комисиии, за да се осигури отворен достъп до дебати по време на вземането на решения.
Партньорство:	<ul style="list-style-type: none"> - Съвместно вземане на решения чрез форуми, консенсусни конференции и други срещи с участието - Вземане на съвместни решения, като например бюджетиране с участие.

Изпълнение на политики

Това е стъпката, на която много граждани, НПО и представители на бизнеса са най-активни, например в предоставянето на услуги и изпълнението на проекта. Голяма част от работата, извършена от заинтересованите страни в предишните стъпки, включва опити да се повлияе върху изпълнението на политиката. Тази фаза е особено важна, за да се гарантира, че очакваните резултати ще бъдат изпълнени. Достъпът до ясна и прозрачна информация за очакванията и възможностите е важен на тази стъпка, както и активни партньорства.

Принос на НПО:	<ul style="list-style-type: none"> - Изграждане на информация и осведоменост: насочена предимно към повишаване на обществената информираност, обяснение на ползите или недостатъците и въздействието на политиката;
-----------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Предоставяне на услуги: един ключов участник в прилагането на политическите инициативи, често носи главната отговорност за изпълнението; - Функция Watchdog: да оценява и гарантира, че политиката се изпълнява по предназначение без вредни странични ефекти.
Отговорности на публичните органи:	<ul style="list-style-type: none"> - Обмен на информация: Предоставяне на информация за стратегиите за прилагане, публичните тръжни процедури и насоките на проекта; - Процедури: Спазване на установените правила и разпоредби за прилагане на политиката; - Осигуряване на ресурси: да се даде възможност за активно участие на гражданското общество в етапа на прилагане, например чрез бюджетно обезпечаване, подкрепа в натура или административни услуги; - Отзивчивост: Реагиране на специфичните нужди, произтичащи от обстоятелствата около прилагането на политиката.
Полезни инструменти и механизми:	
Информация:	<ul style="list-style-type: none"> - Открит и свободен достъп до документи от публичния сектор, свързани с проекти и решения за изпълнение; - Уебсайт с пълен достъп до ключови документи и обявяване на публични събития; - Сигнали за електронна поща, които обявяват предстоящи проекти и възможности за финансиране; - Често задавани въпроси онлайн или други канали за предоставяне на информация, представена като въпроси и отговори, насочени към предоставяне на практическа помощ и насоки; - Публично обявена тръжна процедура за осигуряване на открит прозрачен процес за предоставяне на услуги.
Консултации и диалог:	<ul style="list-style-type: none"> - Събития, конференции, форуми и семинари за информиране и обсъждане на прилагането на политиката с гражданите, НПО и бизнеса и обществеността; - Семинари за изграждане на капацитет за повишаване на знанията и капацитета, свързани с изпълнението; - Обучителни семинари за гражданите, НПО и представителите на бизнеса и публични органи по конкретни теми, свързани с изпълнението, като например заявки за обществени поръчки, проекти и финансиране.
Партньорство:	<ul style="list-style-type: none"> - Стратегическо партньорство, при което гражданите, НПО и бизнеса и публичните власти формират партньорство за прилагане на политиката; това може да варира от малка пилотна схема до пълна отговорност за прилагане.

Мониторинг на изпълнението на политики:

На този етап ролята на гражданите, НПО и представителите на бизнеса е да наблюдават и оценяват резултатите от реализираната политика. Важно е да има изградена ефективна и

прозрачна система за мониторинг, която да гарантира, че политиката/програмата постига предвидената цел.

<p>Принос на НПО:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Застъпничество: наблюдение и гласуване дали политическата инициатива е достигнала до предвидените бенефициенти и е имала желанния резултат за обществото; - Експертиза и съвети: събиране на доказателства или проучване на въздействието на политиката; включва мозъчни тръстове и изследователски институти; - Предоставяне на услуги: отговорност за наблюдение на ефектите от програмата по отношение на качеството, устойчивостта, ефективността и реалните примери; - Функция Watchdog: приоритетна роля в мониторинга на ефектите от политиката, за да се гарантира постигането на планираните цели.
<p>Отговорности на публичните органи:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Обмен на информация: предоставяне на информация за текущото състояние на политиката; - Отзивчивост: изслушване и реагиране на конкретни въпроси, повдигнати от НПО, гражданското общество и бизнеса.
<p>Полезни инструменти и механизми:</p>	
<p>Информация:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Отворен и свободен достъп до информация за напредъка на политиката; - Събиране на доказателства за събиране на случаи и статистически данни за изпълнението на проекти; - о Оценка на политиката и нейното въздействие чрез конференции и докладване; - Независими проучвания за извличане на ключови уроци.
<p>Консултации и диалог:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Механизми за обратна връзка за проследяване на напредъка, като анкети, уеб анкети или въпросници; - Работна група или комитет, състоящ се от граждани, НПО и представителите на бизнеса (както потребители, така и доставчици), които отговарят за мониторинга и оценката на политическата инициатива.
<p>Партньорство:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Работна група или комитет, състоящ се от граждани, НПО и представители на бизнеса и публични органи, които се обединяват в стратегическо партньорство за наблюдение и оценка на политическата инициатива.

- Преформулиране на политики

Знанията, получени от оценката на прилагането на политиката, съчетани с развиващите се потребности в обществото, често изискват преформулиране на политиката. Това трябва да се основава на достъпа до информация и възможностите за диалог за идентифициране на нуждите и инициативите. Това преформулиране дава възможност за започване на нов цикъл на вземане на решения.

<p>Принос на НПО:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Застъпничество: лобиране за подновяване на политиката чрез изразяване на ограничения във или странични ефекти от настоящата политика, за посрещане на нуждите на потребителите или гражданите; - Експертиза и съвети: провеждане на изследвания и анализи за идентифициране на пропуски в настоящата политическа инициатива и предоставяне на обосновка за преформулиране; - Иновации: разработване на нови подходи за справяне със съответния политически въпрос; това може да бъде ключов елемент в подновяването на политиката; - Предоставяне на услуги: идентифициране на пречките и събиране на доказателства за илюстриране на развиващите се нужди, които изискват преформулиране на политиката.
<p>Отговорности на публичните органи:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Обмен на информация: предоставяне на информация за евентуално преразглеждане на политиката и тяхното възприемане на необходимите промени в политиката; - Процедури: предоставяне на ясни, открити и достъпни процеси за участие - Осигуряване на ресурси: да се даде възможност и подкрепи активното участие на гражданското общество; - Отзивчивост: изслушване и действия от страна на НПО, гражданите и представителите на бизнеса.
<p>Полезни инструменти и механизми:</p>	
<p>Информация:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Отворен и свободен достъп до информация, предоставяща оценки, резултати от проучвания и други доказателства за съществуващата политика.
<p>Консултации и диалог:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Конференция или среща за определяне на следващите стъпки, планирани от публичните власти; - Онлайн консултации за събиране на мнения на гражданското общество, НПО и бизнес сектора за това как да се проследи политиката/проекта; - Семинари и дискуссионни форуми за включване на заинтересованите страни в разработването на нови насоки в областта на политиката, напр. Световно кафене, открито пространство, други методи за мозъчна атака.
<p>Партньорство:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Работна група или комитет, в който НПО, гражданите и бизнеса формират експертна група съвместно с други заинтересовани страни и публични органи с цел да препоръчат преразгледана политика.

3. Модели и практики на гражданско участие в процеса на вземане на решения на местно ниво в страни - членки на ЕС.

Междусекторни инструменти и механизми за гражданско участие

Съществуват определени инструменти или механизми, събрани от цяла Европа по време на консултациите за Кодекса на добрите практики за гражданско участие, които осигуряват междусекторна подкрепа за участие в целия процес на вземане на решения:

- Електронно участие.

Електронните инструменти предлагат голям потенциал за подобряване на демократичната практика и участие на организираното гражданско общество. Те могат до голяма степен да допринесат за прозрачността, отчетността и отзивчивостта на институциите, както и за насърчаването на ангажираността на гражданите и за увеличаване на правомощията и достъпността и включването на демократичния процес. За да се възползват изцяло от техния потенциал, електронните инструменти трябва да бъдат интегрирани от всички участници в процеса на вземане на решения, включително органите на всички нива и организираното гражданско общество.

- Изграждане на капацитет за участие.

Важно е да се развие капацитета и уменията на местните, регионалните и националните НПО, така че те да могат да бъдат активно включени в формулирането на политики, разработването на проекти и предоставянето на услуги. Изграждането на капацитет може да включва и обучителни семинари за подобряване на разбирането на реципрочните роли на НПО и публичните власти в този ангажимент, както и програми за обмен, за да се улесни разбирането на реалностите на другите.

- Структури за сътрудничество между гражданите, НПО и представителите на бизнеса и публичните органи.

За да се улеснят взаимоотношенията между публичните органи и НПО, редица държави са разработили координиращи органи. Те включват: държавни органи като лице за контакт за гражданското общество във всяко министерство или централно координационно тяло като единен събеседник; съвместни структури като комитети с множество заинтересовани страни, работни групи, експертни съвети и други консултативни органи (постоянни или ad-hoc); или сдружения / коалиции от НПО, които обединяват ресурси и развиват съвместни позиции.

- Рамкови документи за сътрудничество между гражданите, НПО и представителите на бизнеса и публичните органи.

В много европейски страни са разработени рамкови споразумения за очертаване на дейности, роли и отговорности и процедури за сътрудничество. Тези документи определят ясна основа за взаимоотношенията и по този начин улесняват постоянния диалог и взаимното разбирателство между НПО и публичните органи. Те включват

двустранни споразумения с парламента или правителството, стратегически документи за сътрудничество и официални програми за сътрудничество, приети от държавните органи.

Матрица на гражданското участие

За да илюстрира и изясни връзката, матрицата по-долу визуализира стъпките на процеса на вземане на политически решения и тяхната връзка с нивата на участие. Тя се основава на добри практики и примери от гражданското общество в Европа и има за цел да предложи вдъхновение за действие и да засили взаимодействието между НПО и публичните органи.

На всеки етап от процеса на вземане на решения (от ляво на дясно) има различни нива на участие на гражданите, НПО и представителите на бизнеса (отдолу нагоре). Предвижда се, че стъпките в процеса на вземане на политически решения могат да бъдат приложени към всеки контекст в Европа, местен или национален. Както беше обяснено, нивата на участие във всяка точка от процеса на вземане на решения могат да варират от ниско до високо и се предполага, че предложените инструменти се използват като начини за прилагане на всеки вид участие.

Тази матрица може да се използва по най-различни начини, като например картографиране на нивата на ангажираност на гражданското общество във всеки един политически процес; оценка на участието на гражданите, НПО и бизнеса във всяка конкретна точка от процеса; или като практически ресурс за планиране на дейностите на политиките от НПО.

Това не е изчерпателен списък и може да се адаптира към много други приложения. Матрицата илюстрира взаимосвързаните елементи на участие в процеса на вземане на решения. Този пример показва как полезните инструменти, споменати по-горе, могат да постигнат желаното ниво на участие на всяка стъпка в процеса на вземане на решения.

Табл 1. Матрица на гражданско участие

Партньорство	Работна група или комитет	Съвместно разработване на документа	Съвместно взимане на решения	Стратегическо партньорство	Работни групи или комитети	Работни групи или комитети
Диалог	Изслушване/ форум Граждански форум Контакт с ключов служител	Изслушване Панел „Въпроси и отговори“ Експертни семинари Комитети	Провеждане на комитети Обучителни семинари	Семинари за изграждане на капацитет Обучителни семинари	Работни групи или комитети	Семинари Специални форуми
Консултации	Петиция Онлайн консултиране	Изслушване Панел „Въпроси и отговори“ Експертни семинари Комитети	Провеждане на комитети Обучителни семинари	Събития, конференции, форуми Семинари	Механизми за обратна връзка	Конференции Срещи Онлайн консултации
Информирание	Лесна и достъпна информация Анализ Кампания и лобиране Информация на сайта за ключови документи	Лесен достъп до ключови документи на сайта Кампания и лобиране Информация от проучване	Кампания и лобиране	Лесен достъп до информация на сайта Разпращане на мейли Публични процедури	Лесен достъп до информация на сайта Привеждане на доказателства Оценка Изследвания	Лесен достъп до информация на сайта
Ниво на участие	Изготвяне на програма	Съвместно изготвяне	Взимане на решения	Изпълнение	Мониторинг	Преформулиране
Стъпки при взимане на участие в решения						

Участието на гражданите е всяка дейност, която оформя, засяга или включва лица, интереси (неправителствени организации или частни компании) в процесите на разработване на политики. Участието на гражданите варира от гласуване до присъствие на заседание в кметството, обществен дебат или консултация за изпращане на писмо до местни или национални представители / органи.

В контекста на този доклад, конвенционалните практики включват дейности, които могат да повлияят на процесите на вземане на решения, от подписването на петиции до участие в демонстрации, участие в проучвания, обществени консултации, срещи в кметството или дори в дейностите за почистване на реките. Въпреки това, този доклад ще представи преглед на общите практики за участие на гражданите в региона, които могат да помогнат на ръководството на местните власти в община Севлиево да разработят механизъм за участие на гражданите, който може да работи в съответния им контекст.

Измерението на конвенционалните практики засяга един вид практики, които са свързани с вземането на решения относно местното планиране, развитието на годишния бюджет на общината или определянето на краткосрочни или дългосрочни стратегии и приоритети. Наред с другото, Нова социална инициатива избира три добри практики, посочени като успешни, които могат да бъдат приложени в местния контекст.

Добри практики от Европейския съюз за открито и отговорно управление на местно ниво.

Пример 1. Участие на гражданите в Община Парачин, Република Сърбия.

За прилагане на добрата практика за бюджетни изслушвания, община Парачин, Сърбия бе обявена за най-прозрачна община в Сърбия през 2015 и 2016 г., въз основа на доклада за оценка на прозрачността, изготвен от Transparency Serbia. Една от причините за такъв успех е постигнатото високо ниво на участие на гражданите в процеса на разработване на общинския годишен бюджет. Това е добър пример за ефективността на работата на общинската администрация и за насърчаване на политическото участие. Дейностите се осъществяват от общински институции на местно ниво. Всички жители на възраст от 16 години могат да участват в бюджетните изслушвания. Общинските институции/органи организират **открити бюджетни изслушвания във всичките 35 села/населени места в общината**, за да чуят гласа на гражданите по проекти и инвестиции, които следва да се проведат през следващата година. Обществените обсъждания са с висока посещаемост и според общинското звено за осъществяване на връзки с обществеността през 2016 г. в тези дейности са участвали 2189 граждани, което представлява около 15% от общото население на общината. **Изслушванията се обявяват по местна радиостанция и чрез социалните мрежи, за да се информират гражданите за мястото и часа на изслушването.**

Кметът и директорите на отделите участват в изслушвания и събират данни и информация за проблемите, нуждите и тревогите на гражданите. Въз основа на обратната информация от гражданите, общината провежда оценка на осъществимостта за разработване на проекти и бюджет за следващата година. Главната особеност на тази практика е, че гражданите имат пряко мнение в годишните бюджети и също са тясно ангажирани в краткосрочно и дългосрочно планиране и развитие на своите квартали. Освен това, местната администрация разпределя определена сума пари, която гражданите могат да използват за своите идеи. Гражданите могат да предложат идеи за конкретни проекти, като обновяване на градските центрове, реконструкция на улиците или инвестиране във вода или канализация за отдалечени села.

Основните преимущества на практиката включват:

- Личното участие дава възможност на гражданите, които нямат достъп до други видове канали, включително интернет и социални медии, да участват в процесите по формулиране на политиките на местно ниво;
- Използване на всички местни офиси - това прави процеса географски разпръснат, за който гражданите, живеещи в отдалечени села, също имат възможност да повишат гласа си и да бъдат чути от лицата, вземащи решения;
- Осъществяването на публични срещи дава възможност на гражданите да държат отговорни ръководителите на местната администрация за обещанията, дадени на заседанията за бюджетно изслушване;
- Традиционализиране на механизма, тъй като тази практика в Община Парачин е въведена преди 10 години, я прави надеждна и резултатите са осезаеми;
- Продължителността на процеса дава възможност на местните власти да се консултират и получават обратна връзка от обществеността относно анализа, алтернативите и/или решенията по време на целия процес.

Недостатъци, които могат да възникнат:

- Изпълнението отнема време и разходи;
- Изпълнението на практиката може да изключи определени групи граждани, които работят (тези, които работят по време на срещите), или ученици (тези извън града през седмицата), или маргинализирани групи, като хора с увреждания (не всички обществени помещения са достъпни);
- Потенциално неефективно, тъй като качеството и потокът от дискусии може не винаги са на най-високо ниво, тъй като високите резултати понякога водят дискусии в посока, която не е свързана с бюджетните разходи;
- Оспорване на изпълнението или организирането на допълнителни серии от изслушвания за проследяване на идеи или препоръки, обсъдени на първата среща.

Пример 2. Участие на гражданите в град Скопие, Община Скопие, Република Северна Македония.

Участие на гражданите в развитието на политиката на град Скопие, Северна Македония включва Македонски център за международно сътрудничество и Община Скопие, изпълнен в рамките на проекта „Добро управление в Македония“. В резултат е създаден механизъм, който позволява на отделни лица и групи да участват в процесите на разработване на политики чрез участие в събрания, общински комитети и работни групи. Участието се насърчава през различните етапи, докато актовете бъдат представени на местните събрания за приемане. За да увеличи участието на гражданите, общината си сътрудничи с местните организации на гражданското общество, за да достигне до групите от интереси и индивидите и да ги мотивира да участват във всички етапи на разработване на политики. Освен това, гражданите могат да проследяват процеса на вземане на решения и да дават коментари по открити обществени консултации.

Този механизъм е разработен чрез финансиран от проект, с осигурено финансиране от USAID и има следните характеристики:

- Първо, гражданите и групите по интереси могат да стартират инициативи за нови законодателни предложения, да представят идеи и да критикуват правителството и да подадат официално искане за разработване на политики. По-късно предложенията се изпращат на съответното правителствено ведомство, което след това изпраща обратно официален отговор, обясняващ какви действия са предприети или не, както и причината за това;
- Ако се предприеме действие, процесът на разработване на политиката започва и общината създава работна група за развитие на политиката, която включва директори на съответните отдели, експерти по въпросите, гражданско общество, граждани или групи от граждани. След като политиката е развита, гражданите могат да участват в обществени консултации/изслушвания. Гражданите и гражданските организации могат публично да дадат своето мнение за проектозаконали, изготвени от работни групи. Според македонския Център за международно сътрудничество (MCIC), проектът показва, че гражданите са готови да участват активно в процесите на разработване на политики, но процесът изисква много ангажираност на заинтересованите страни и кампании за привличане на участието. Местните организации във всяка община помагат на MCIC да информира гражданите и да насърчава участието. Проектът е стартирал през 2010 г. и с този механизъм са разработени над 20 стратегии, планове за действие и политически актове.

Основните преимущества на практиката включват:

- Добре разработен, систематичен процес, възприет като механизъм на гражданското общество за предоставяне на политически предложения на вземащите решения;
- Гражданите, групите от граждани и гражданското общество участват по време на целия процес на разработване на политики, от започване до осиновяване, към

мониторинг, който поддържа местните власти отговорни или по-малко отговорни за действията;

- Компонент за изграждане на капацитет, тъй като гражданите, участващи в процеса, могат да научат за разработването на политики;
- Може да се използват определени групи, съсредоточени върху конкретни въпроси, като малцинства, групи в неравностойно положение и др.

Недостатъци, които могат да възникнат:

- Необходими са сравнително големи усилия за привличане на участници;
- Бавен и времеемък процес;
- Общините не са длъжни да приемат искането или да приемат политики като официални документи;
- Липса на механизми за мониторинг.

Пример 3. Комисия за хората с увреждания, гр. Шишак, Хърватия.

Една от най-успешните практики, които са реализирани за въвличане на групите в неравностойно положение в процеса на вземане на решения на местно ниво е записана в Хърватия. Комисията за хората с увреждания в град Шишак е създадена на 7 октомври 2013 г. в съответствие с препоръките на националния закон „Национална стратегия за изравняване на възможностите за хора с увреждания“ и на други свързани национални и международни документи. **Целта на Комисията е да се създаде местна стратегия, която да предостави възможности за прилагане на Националната стратегия на местно ниво, да наблюдава нейното изпълнение, да съдейства за изпълнението и да защитава правата на хората с увреждания в гр. Шишак.** Комисията заседава най-малко веднъж на три месеца в администрацията на град Шишак, но много често и всеки месец. Първата и основна цел е да се създаде стратегия, следвана от съгласувана методология и след това да се наблюдава прилагането ѝ и да се препоръчат необходимите подобрения, като се защитават правата на хората с увреждания. Организацията на хората с увреждания са основният компонент в работата на Комисията, поради ежедневния им контакт с целевата група. Асоциацията на хората с увреждания в Шишак предлага мерки, препоръки и подобрения, докато местната администрация е отговорна за прилагането на тези мерки в партньорство с Асоциацията. Информирането и общуването с лица с увреждания са от решаващо значение за Комисията, както по отношение на събирането на подходящи данни, така и за повишаване на осведомеността за предизвикателствата на хората с увреждания в по-широката общност. Препоръките на лицата с увреждания се събират непрекъснато, като се използват различни инструменти като интервюта, фокус групи, кръгли маси, доклади на организации на гражданското общество, проучвания на документи и други подобни.

Основните преимущества на практиката включват:

- Фокусиран и специфичен подход - пряко участие на населението в нужда за определени на политически мерки, при която гражданите и организациите директно предлагат мерки, препоръки и действия за подобряване;
- Систематичен механизъм, разработен в пряко сътрудничество с бенефициентите и приет като местен механизъм/политика, която се използва ежегодно (т.е. институционализиране на механизма);
- Процес на вземане на решения, базиран на доказателства, с конкретна методология за събиране и обработка на данни.

Недостатъци на практиката могат да бъдат:

- Насочва само един сегмент от групи в неравностойно положение в общността;
- Комисията няма бюджет за изпълнение на всички инициативи;
- Времеемко.

Пример 4. Участие на гражданите в местното планиране в Форгес на Хоевен, Холандия.

Община Форгес на Хоевен, Холандия е пример за това как една местна власт е разработила практика, при която вземането на решения е прехвърлено на местните граждани. Тази практика е базирана в Хоевен, община с 55 000 жители, които живеят или в град Хоеевен, или в околните села. Структурата на практиката се осигурява от местната власт заедно с полицията, жилищните корпорации и социалните организации. Основната характеристика на тази практика е, че гражданите имат пряко отношение към годишните бюджети за формулиране и са също тясно ангажирани в дългосрочното планиране и развитие дейностите и мерките, свързани с управлението на своите квартали. Гражданите могат да участват в два различни вида проекти:

- Краткосрочните проекти (повечето от проектите на Форгес) са подбрани според критерия, че те могат да бъдат завършени в рамките на една година. Краткосрочен проект може да включва всичко - от реализирането на ден за игра в даден квартал до почистване на рибарник.
- Дългосрочните проекти могат да продължат от три до пет години. Дългосрочен проект може да бъде например обновяването на местна сграда.

Уебсайтът на общината публикува информация за най-новите разработки и констатации по нейните проекти. Брошура и резултати от проекта също са достъпни онлайн.

Пример 5. eOpinio - професионално публично участие, Германия.

eOpinio е онлайн платформа, която дава възможност на гражданите да включат мнението си в процеса на вземане на политически решения. Това е подходящ пример за това как интернет може да се използва за насърчаване на участието на гражданите в

управлението. Дейностите и проектите на eOpinio се изпълняват на местно ниво. Всички жители на възраст от 16 години могат да участват в конкретни проекти. Проектите могат да бъдат избрани и за различни подгрупи. (напр. групи на определена възраст или групи от различни административни области). EOpinio има редица определящи функции, някои от които включват:

- Проучване на гражданите: електронните изследвания се използват за идентифициране на мненията на участниците по отношение на конкретни обстоятелства. Използвани са качествени и количествени методи за събиране на мненията на гражданите, например за удовлетвореността на гражданите от местните власти.
- Бюджет с участието на гражданите: гражданите могат да участват в създаването на годишен общински бюджет. Местната администрация разпределя определена сума пари, която гражданите могат да използват за своите идеи.
- Предложения от гражданите: гражданите могат да предложат идеи за конкретни проекти. Например, реконструкцията на градските центрове.
- Съставяне карта на проблемите: гражданите могат да публикуват проблеми или предложения за подобрения в града на интерактивна карта. Това дава възможност на местната администрация да определи и подобри дейността си чрез откриване на точни координати на Глобалната система за позициониране (GPS).
- Помощ при процесите на планиране: гражданите могат да участват в процесите на планиране на обществени сгради или улици. Това позволява да се вземат предвид специфичните нужди на местните граждани.
- Въпроси от гражданите: гражданите могат да задават въпроси на местни политици или на местната администрация. Въпросите и отговорите са публични за всички.

Пример 6. Порталът osale.ee, Естония.

Това е актуален портал, чрез който гражданите могат да участват в процеса на вземане на решения, включващ всички граждани, организации и граждански инициативи. Той действа като комуникационен канал между гражданите и политиците на различни нива. Най-често се използва от общините за въвличане на гражданите в местното управление. Порталът има три основни функции:

- Гражданите и групите по интереси могат да стартират инициативи за нови законодателни предложения, да представят идеи и критики на правителството и да подават петиции. Всяко подадено предложение се обсъжда и се гласува от други потребители. След това предложенията се изпращат до съответния държавен отдел, който след това публикува официални отговори с действията, които ще предприеме.
- Гражданите могат да участват в обществени консултации и изслушвания. Това дава възможност на гражданите да дават мнението си за проектозаконите, изготвени от държавните агенции.

Проектът е съфинансиран от Европейския съюз в рамките на подготвителното действие eParticipation.

Пример 7. Нашата държава, нашите избори, Кралство Дания.

„Нашата страна, нашият изборен формат“ е национална инициатива, базирана на местно ниво. Тя има за цел да увеличи конвенционалното участие сред младите избиратели от труднодостъпните групи.

През 2009 г. е документирано, че има намаляваща изборителна активност, особено сред младите хора с мигрантски произход. Доклад от 2009 г., публикуван от Министерството на интеграцията, показва, че 46% от младите избиратели с мигрантски произход не са използвали гласовете си на предишните местни избори в Орхус (вторият по големина град в Дания). През 2011 г. стартира кампания за насърчаване на гласуването на младежи с мигрантски произход.

За провеждане на кампанията Съветът за интеграция установява партньорства с „Ниданския младежки съвет от Нова Дания“ и с редица младежки организации, свързани с политическите партии в местната общинска власт. Целите са да се насърчат младите „нови датчани“ да участват в националните избори през 2011 г.

Кампанията има както национален, така и локален фокус. По отношение на местния фокус, са създадени работни групи в жилищни райони, които са предимно мултикултурни (напр. Района на Gellerupparken) и имат тенденция към ниски нива на участие в изборите през 2009 г.

Кампанията използва видеоклипове и снимки във Facebook, а кампаниите участват в младите парламентарни кандидати, които отговаряха за разпространението на материалите за кампанията.

Пример 8. Национална гражданска служба, Обединено Кралство Великобритания.

Основната цел на гражданската служба е да насърчи младите хора да станат доброволци в осемседмична лятна програма в съответните общности (например в училища, квартални групи, предприятия и местни власти). Те стават активни и отговорни граждани. Национална гражданска служба включва 5 ключови фази:

Фаза 1: Встъпителна фаза, в която се определят очакванията и се изграждат взаимоотношения между участниците и персонала.

Етап 2: (Седмица1) Пълно работно време жилищно изграждане на екип с участници от местната общност, с акцент върху работата в екип, физически и умствени проблеми.

Фаза 3: (Седмица 2) Постоянна работа в местната общност на участниците, фокусирана върху развитието на нови умения и обслужването на местните квартали.

Фаза 4: (Седмица 3) Участниците разработват проект за социално действие в консултация с местната общност.

Фаза 5: (Седмици 4-8) и по-нататък:

- Период от 30 часа социално действие на непълно работно време;
- Събитие за включване в текущи социални дейности или доброволчески дейности в техния район;
- Организиране на празненство и дипломиране за участниците и техните гости;

Докато участват в гражданската служба, младите хора се подпомагат от редица ключови служители:

- Старши наставник, който отговаря за ролята на пълно работно време, ръководи екипа и отговаря за безопасността на участниците през първите три седмици от дейностите на пълно работно време. Те трябва да гарантират, че програмата е достъпна.
- Осигурен е също така и наставник на екипа, който ръководи екипа, главно по време на втората седмична дейност. Той е подходящ за студенти.
- Наставник от общността, който работи с екипите на пълно работно време през седмицата на социалните действия и след това на непълно работно време през следващия месец.
- Асоцииран наставник, млад човек, който преди това е участвал в програмата, иска да работи заедно с останалите трима. Те осигуряват пълно работно време по време на седмицата на социалните действия и непълно работно време.

Пример 9. Акселератор за побратимяване и сътрудничество между градове, Гърция и България.

Акселератор за побратимяване и сътрудничество между градове е инструмент за партньорство на местните и общинските власти. Той е добър пример за дейност в общността, която има за цел да сподели и да увеличи знанията за побратимяване в общността, с цел да развива обща европейска идентичност. Целите на партньорството са да се подобрят съществуващите градски партньорства и качеството на дейностите и да се подпомогне създаването на нови.

За да бъдат тези партньорства устойчиви и да се създават нови такива, си изпълняват няколко подходящи дейности. Те се прилагат в съществуващо споразумение за партньорство. Те включват провеждане на срещи, електронна онлайн съдействие, обучителни сесии, създаване на общи инструменти, транснационални събития и презентации.

Изготвя се план за действие, в който участват водещите партньори и след това се представя на другите партньори на стартовата среща. Комисията за оценка също така провежда проучвания на съществуващите градски партньорства.

Настоящите резултати от изпълнението на партньорската схема и нейните оценки включват повишения опит на участващите участници по: 1) местни въпроси като управление и защита на околната среда и 2) политически въпроси като организация на населението и доброволчески действия. За партньорите, по-конкретно, схемата доведе до съживяване на връзките между побратимените градове и повишения интерес.